

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnilstvu v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice hšt. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Določniki katol. ti-
shovnega društva do-
bivajo list brez po-
sobne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 24.

V Mariboru, dne 12. junija 1902.

Tečaj XXXVI.

Nekatere davčne olajšave.

Velikokrat se zgodi, da se naši ljudje ne brigajo dovolj za one majhne drobtinice, ki jim jih tu ali tam vendarle vrže vlada za tolažbo. Nekaterikrat je tega krivo, ker ljudje ne vedo za take določbe, mnogokrat pa tudi velika nebržnost. Časnikarska dolžnost je, da nevednost s poukom, a brezbržnost s spodbujanjem in dreganjem odstrani.

Vinogradniki dobivajo z nasajanjem z ameriškimi trtami več olajšav. Prva olajšava je, da dobijo od dežel. zbora brezobrestna posojila. Ako kdo rabi posojilo za nasad novega vinograda, naj se posluži te dobrote in naj ne hodi po denar, kjer mora plačevati obresti. Ako sam ne zna napraviti prošnje, naj gre k domačemu duhovniku ali učitelju, ki mu bosta prošnjo gotovo rada brezplačno naredila.

Druga olajšava za vinogradnike pa obstoji še le z dne 4. aprila. Po tej postavi so, kakor dosedaj, vsi na novo z ameriškimi trtami zasajeni vinogradi 10 let prosti vsakega davka. Če pa se nasad ni sponesel, in to je sedaj novo, podaljša se ta davka prosti rok zopet za daljnih 5 let. Novo zasajen vinograd si torej lahko ohrani davka prostega celih 15 let. Te olajšave se morajo dobiti, in ako bi kje ne šlo vse gladko, treba je le v kratkem pismu jasno in natančno celo stvar razložiti kateremu izmed poslancev.

Olajšave so prišle sedaj tudi pri odpisu davka vsled vremenskih nesreč. Po sedanjem zakonu z dne 12. junija 1896 so se davki od zemljišč odpisali le tedaj,

ako je toča, ogenj, miš ali trtna uš pokončala najmanj četrti del čistega dohodka na parceli, ki je obsegala 4 hektare, ali pa če se je pokončalo pridelkov najmanj ne jednom hektarju. Druge izredne nesreče kakor suša, moča, mráz niso imele teh prednosti. Po novi postavi pa, ki se je sprejela v državni zbornici, pa daje sploh vsaka škoda, naj je provzročena po katerikoli nesreči, pravico do odpisa davkov, ako je uničena najmanj četrtina pridelkov.

Te olajšave si je treba zapomniti, a se jih treba tudi posluževati, ako je prišla nesreča.

Sodišča na Spodnjem Stajerskem.

Državni poslanec dr. Miroslav Ploj je v seji državnega zbora dne 21. maja brez strasti, a z veliko natančnostjo opisal slabe sodne razmere na Spodnjem Stajerskem. Njegov govor je obudil v celi zbornici pozor, Slovani so mu pritrdjevali, da je tako moško in brez strahu kot uradnik govoril o žalostnih razmerah. Nemci pa so seveda bili poparjeni in vznevoljeni. Resnica bode v oči. Ne moremo prinesiti celega govora, ampak priobčujemo le nekatere, naše sodne razmere jasno osvetljujoče slučaje. Govoril je med drugimi:

»Dovolil bi si omeniti slučaj, ki je v gotovem oziru značilen za mišljenje, ki napolnjuje predsednika graškega dež. sodišča grofa Gleispacha napram slovenskim sodnikom.

Avskultant pri okrožnem sodišču v Celju Benkovič je imel nesrečo, da je v neki noči s svojim znancom opozoril nase celjsko policijo ter ga je policija ovadila, da je zakrivil vmešavanje v policijsko uradovanje. Vsled tega je bil pri okrajnem sodišču v Celju obsojen v denarno globo 25 K, proti čemur pa je vložil priziv.

Ne da bi počakal izida priziva, je premetil predsednik graškega dežel. nadsodišča nekako pred disciplinarno kaznijo Benkoviča k okrožnemu sodišču v Novo mesto.

Ko je prišel Benkovič k predsedniku dež. nadsodišča s prošnjo, da bi se premeščenje preklicalo, ga je predsednik nahrulil z besedami: »Vi ste madež sodnega stanu!« In sedaj pride komično. Na priziv Benkovičev zoper sodno kaznjo je bil popolnoma oproščen vsake kazni (Cujte!); ni tedaj zakrivil nikakega kaznivega dejanja. Pozneje se je uvedla zoper njega disciplinarna preiskava ter mu je disciplinarni senat dežel. graškega nadsodišča izrekel ukor. Graški državni nadpravnik je pri obravnavi predlagal, omenjeni Benkovič naj se odpusti iz službe (Veseleni) ter je vložil priziv na najvišji sodni in kasacijski dvor, ki je potrdil disciplinarni izrek graškega deželnega nadsodišča, in sicer z motivacijo, po kateri se vidi, da se je zgodila potrditev samo zato, ker je ukor najmanjša disciplinarna kaznjo, ki se sploh more dati. Ta Benkovič je seveda takoj spoznal za najbolje, izstopiti iz državne službe ter prestopiti k odvetništvu.

Na ta način se postopa zelo pogosto zoper slovenske sodne uradnike, in to je tudi vzrok — rekel bi — zakaj so slovenski urad-

Listek.

Kristusa je hotel videti.

Pravljica; spisal Josip Štelcar.

V majhni hišici na koncu mesta B. je živel star človek po imenu Štefan. Bil je vdovec in ni imel otrok. Ni bil bogat, a imel je vendar toliko, da je mogel lahko mirno živeti.

V mladosti se je naučil čevljarstva, bil je pomočnik in pozneje tudi mojster. Bilo mu je prav dobro, kupil si je hišico z majhnim vrtom ter se je oženil. Otrok ni imel in žena, po imenu Tonika, mu je kmalu umrla.

Delal je nekoliko s pomočniki in ljudje so radi hodili v obutalu, katerega je bil napravil mojster Štefan. Ko mu je žena umrla, odpustil je pomočnike in delal je samo le za kratek čas. Ni mu pa bilo tudi tega potrebno, toda mojster Štefan ni rad pohajkoval. Zato je tudi obdeloval svoj vrtec, da je bilo veselje. Bilo je tudi v njem vse polno cvetlic in sladkega sadja. Bogastva Štefan ni kopičil.

»Čemu bi mi bilo«, rekel je večkrat. »Sam sem in dedičev nimam. Do smrti mi zadostuje to, kar imam in kar zaslužim — in po smrti? — Majhen kotichek na pokopališču se bo tudi našel za me!«

In bil je zadovoljen. Ni imel prijateljev niti sovražnikov in zavoljo tega ne jeze ne sitnosti. Ni se mešal v tuje zadeve in ljudje so ga pustili pri miru. Sam je živel v svoji hišici in v svojem vrtcu. Njegova hišica je bila vedno zaprta, pa ne zavoljo tega, da bi se bal tatov, temveč ker je ljubil mir.

Ljudje so skoraj pozabili na njega. Le takrat so se ga spomnili, če so potrebovali novo obutev, ali pa, ako je bilo potrebno kaj starega popraviti.

Tako je živel mojster Štefan dolga leta. Lasje so se mu pobelili, hrbet sklonil in blede obraz je bil poln gub. Bil je prepričan, da je storil v življenju vse, kar mu je Bog naložil in je mirno pričakoval smrti.

Vsako leto je romal na razne božje poti, da, enkrat je šel celo v sveto deželo. Ko je bil na svetem grobu v Jeruzalemu pomolil, v reki Jordanu se izkopal in nekaj prsti prinesel iz svete dežele domov za svoj grob, mislil je, da je storil dovolj.

»Danes ali jutri — vse eno! Ne bom se branil, kedaj me Bog pokliče!« rekel je in se pobožno pripravljaj na smrt.

Ali Bog vé, — kaj mu je nakrat prišlo na misel.

Sedel je enkrat v svoji hišici ter čital počasi, sam za-se »Življenje svetnikov«. Toda

nakrat obstane, vzdigne glavo, odloži naočnike in gleda resnobno pred-se.

»Videl sem marsikaj! Milijonov ljudi ni videlo, kar sem jaz videl in bil sem tudi, kjer drugi niso bili, ali kaj mi vse to pomaga? Kristusa še nisem videl!«

Globoko vzdihne ter si s trepetajočo roko pogladi obraz in hoče misliti na kaj drugega. Ali ne more! Vedno in vedno se mu vrača v dušo otožna misel: Kristusa še nisem videl!

»Videli so ga drugi, a jaz ne!« vzdihoval je nad veliko knjigo.

Ta misel se mu je zdela pregrešna, a ni se je mogel otresti. Zastonj se je vojskoval zoper njo, zastonj je molil.

»Videli so Kristusa drugi, zakaj bi ga jaz ne mogel videti?«

In potem si je mislil: »Celo svoje življenje sem pošteno služil Bogu, vse svete kraje daleč okrog sem obiskal, na božjem grobu v Jeruzalemu sem klečal in na kolenih sem se plazil na goro Kalvarijo! Vse svoje grehe sem objokoval in ne spomnim se več ničesar grešnega: ali Kristusa še nisem videl! — O moj odrešenik, ali morebiti nisem vreden!«

Glava mojstra Štefana se je nagnila globokeje, gube na čelu so postale večje, očesa so bile vedno kakor v solzah in srce je bilo otožno. Vsak dan je molil, celo sveto

niki dandanes v položaju ravnodušnosti, v kateri vidijo za najbolje, da si pustijo vse mirno povzročati ter za sodno mesto na Spod. Štajerskem sploh več ne prosijo.

Potem je govoril naš državni poslanec o tem, da deželno nadsodišče v Gradcu izdaje svoje odloke v nemškem jeziku, katere potem podrejena nižja sodišča na slovensko prevajajo. Kako slabe posledice ima lahko to, opozarjal je gospod poslanec s temi besedami:

»S pomočjo dveh izgledeov hočem nasledke tega prestavljanja navesti. V jedni pravdi, ki je bila v prvi instanci v slovenskem jeziku izpeljana, je deželno nadsodišče v Gradcu kakor navadno nemški odlok izdalo in v njem sledečo glavno prisego zahtevalo: »A dobi pravdo, ako priseže, da je na črti A—B vozil.« Sodnik prve instance je moral ta prisežni obrazec na slovenski jezik prestaviti. Pri tem pa ga doleti neljuba pomota, da je izraz (Wirtschaftsführen) prestavil na: voziti gospodarske pridelke. Glavna prisega izvršila se je v slovenskem jeziku. Deželno nadsodišče v Gradcu je spoznalo, da to ni tista glavna prisega, katero je on določil, ter naznani stranki, ki so prisegle, da je pravda zgubljena.

Drugi primer: Deželno nadsodišče naznani na sledečo prisego, »da ni res, da je B 100 gld. posodil posestniku A.« Sodnik prestavi besede »posodil« kot posojilo dal, ter da je rabil tukaj izraz, ki se na kmetih čisto drugače razume, kakor če bi prevoditelj rabil izraz »posodil«. Dotični, ki naj bi prisegel, reče: »Dal mi je že kaj, ali ne kot posojilo, temveč kot dar. Na to ne morem priseči.« Iz strahu, da ne bi prisegel po krivem, ni hotel priseči in je zgubil pravdo.

Na pritožbe pridejo od deželnega nadsodišča le nemške razsodbe, ki se tudi le v nemškem jeziku naznani. Ravno tako se izdajajo kazenske zadeve na slovenske pritožbe in ugovore od deželnega nadsodišča v Gradcu le nemške razsodbe, ki se ravnotako v nemškem jeziku razglajajo.

Kar se tiče deželnih in okrožnih sodišč na jugu države, se na razsodnih sodnijah kazenske zadeve v Mariboru, Celju in Celovcu tu pa tam v slovenskem jeziku obravnavajo, v Trstu in Rovinju nikdar v slovenskem ali hrvaškem jeziku, temveč vedno le v italijanskem.

Zapisniki so na razsodnih sodiščih v Mariboru in Celju z majhnimi izjemami nemški. Razsodbe se izgotovijo nemški. Pozivi prič, veščakov, zasebnih strank itd. pošiljajo se vedno v nemškem jeziku.

mašo je najel »za odvrnitev pregrešnih misli« — toda vse ni nič pomagalo.

»Kristusa še nisem videl«, je vzdihoval po dnevu in stokal po noči. Le samo eno hrepenenje je imel, eno željo — videti Kristusa! Oh, ko bi se mu prikazal Kristus, ko bi obiskal njegovo priprosto stanovanje in kosil pri njegovi mizi: potem bi se z veseljem položil v grob! Kakšno veselje in kakšna slava! Ljudje bi za njim s ponosom gledali in bojazljivo si šepetali: »Glejte, ta je, ki je videl Kristusa!«

Mojster Štefan ni za nič drugega prosil, nego samo le za to edino milost — videti Kristusa. V svoji hišici je cele noči klečal in se jokal, ter klical:

»Moj Bog-Kriste! Vem, da nisem vreden, pa videli so te drugi, slabejši kakor sem jaz, in ti si celo jedel z njimi: usmili se me in daj mi to milost, da te vidim z mojimi temi-le umirajočimi očmi!«

Minula je spomlad, minulo je leto, tudi jesen in približavala se je zima. A stari mojster Štefan je bil nesrečen.

»O Kriste! Pridi in pokaži se mi!« je klical, ter se jokal.

In Bog se ga je res usmilil.

(Konec prihodnjic)

K pojasnilu, kam to dovede, ako se ravna proti jasnemu in nedvornemu predpisu kazensko-pravilnega reda, ki zahteva, da se vsaka izpoved v tem jeziku zapiše, v katerem jeziku se je izpovedala, hočem navesti tukaj dva dogodka.

Nek kmetški sin je svojega tovariša za norca imel, da nima jubilejske medalje. Nato reče, da je suknjo z medaljo vred, na kateri je bila pripeta, prodal. In tu se je poslužil izraza, »da je oboje stržil«, to se pravi, da je suknjo z medaljo vred prodal. Sodnik, ki ga je zaslišal, je zamenjal besedo »stržil« v »raztrgal«, zato piše v nemškem jeziku, da je kmetški sin oboje, suknjo in medaljo, raztrgal. Nato se je vložila tožba radi razžaljenja Veličanstva. (Čujte!) Obravnava se je vršila v Mariboru, in dotičnik je bil zaradi razžaljenja Veličanstva obsojen. Nato je vložil pritožbo zavoljo ničnosti, in vsled tega je višja sodnja še enkrat obravnavo te kazenske zadeve na okrožnem sodišču v Mariboru zahtevala.

Ta se je vršila še vedno pod uplivom zapisnika, kjer je stalo, da je dotični mož medaljo raztrgal in ga zopet obsodi radi razžaljenja Veličanstva. Nato je dotičnik vložil zopet pritožbo ničnosti, na kar je višja sodnja potem obsojenca oprostila.

In sedaj vprašam: Kedo poplača tega ubogega moža za vse njegovo trpljenje, ki ga je po nedolžnem pretrpel, kedo mu nadomesti stroške, ki mu jih je zadala dvakratna pritožba ničnosti?

Takšne krivice se morejo le tam pripetiti, kjer v takih priložnostih uradujejo osebe, ki niso zmožne slovenskega jezika.

Drugi primer: Nekdo je bil radi goljufije obtožen, »ker je neresnično trdil, da je bil zraven, ko je A prodal B svojo njivo.« Poizvedovalni zapisniki so bili nemški, akoravno se je obtoženec zagovarjal slovenski. Glavna obravnava je pa dognala, da obtoženec niti izpovedal ni, da je bil zraven, ko je A prodal B njivo, temveč le tedaj, ko sta se pogovarjala zaradi kupčije.

Gospoda moja! Koliko krivih razsodb, koliko nepravilnih obsodb ima svoj početek v takšnih pomotah, da se izpovedbe prič in obtožencev ne sprejmejo v jeziku, v katerem so se izpovedale!

Sedaj hočem govoriti še o pozivnih sodiščih v kazenskih zadevah. V Mariboru, Celju in Celovcu se obravnava izključno nemško, brez ozira na to, v kakšnem jeziku se je pri prvi instanci obravnavalo in brez ozira na to, ali je obtoženec zmožen nemškega jezika ali ne. Ko poročevalec svoje v nemškem jeziku pisano poročilo dokonča, vpraša predsednik obtoženca, ako ima k tej izpeljavi še kaj pripomniti. Prosim vas, pomislite, če se vpraša človeka, ki ni zmožen nemškega jezika, če še ima k temu kaj pripomniti! (Veselo!) To je vendar norčija. In to naj se imenuje ustna obravnava v pozivni razpravi!

In sedaj prestopimo k prisežnim sodiščem. V Mariboru, Celju in Celovcu se tožbe vzdigujejo vedno v nemškem jeziku, posnetek predsednika, zagovor državnega pravdnika, naznanilo obsodbe, vse to se vrši v nemškem jeziku. H koncu predsednik v jeziku obtoženca pristavi: Vi ste se v tem in tem pregrešili, in ste toliko in toliko let obsojeni v ječo, se znate pritožiti. Na Primorskem so nekoliko uljudnejši. Tam reče že državni pravdnik pri razpravi v jeziku obtoženca: Da veste, jaz sem predlagal, da naj boste radi hudodelstva tega in tega, po paragrafu tolikem in tolikem, k tej in tej kazni obsojeni.

Sedaj pridem na razmere pri porotnikih na Spodnjem Štajerskem. Še enkrat moram reči, kar sem že od začetka svojega govora omenil, namreč, da prebivalstvo Spodnjega Štajerja znaša 95 odstotkov Slovencev. Na tak način bi bilo dosledno, da je večina porotnikov Slovencev in vsak porotnik bi naj znal slovenski jezik. Žalibog se pa držijo načela, da vsak porotnik mora vedeti

nemški jezik, akoravno tega postava ne zahteva. Zato se pa nihče ne meni, ali je dotični porotnik zmožen slovenskega jezika ali ne. Ti porotniki ne bodo torej največkrat zatoženca niti zastopili, tako da do konca obravnave nobenega utisa ne dobijo.

Kakor veste, gospoda moja, zamore ravno priprosta razlaga in priprosto odgovarjanje zatoženca veliki utis na porotnike narediti in nasledek je lahko, da ga oprostijo. Toda pri naših porotnikih to ni mogoče, kajti tukaj se porotnik ne more ravnati po utisu, ker od cele obravnave ne dobi nobenega pravega utisa. Mora se torej po tem ravnati, kar mu predsednik reče, kar mu državni pravdnik pové in kar sliši iz posnetka predsednikovega. Potrudijo se pa tudi, da Slovence od porotniške službe kolikor mogoče, odpravijo.

Gospoda moja! To je tudi vzrok, zakaj so na Spodnjem Štajerskem slovenski časniki popolnoma izročeni na milost in nemilost, a nemški časniki vsa mogoča psovavanja in razžalitve Slovencev brez kazni doprinašajo. Porotniki obsodijo slovenskega urednika prehitro krivim, a nemškega navadno oprostijo.

Mi moramo torej odločno zahtevati, da se bo od sedaj znanprej strogo na to oziralo, da se Slovenci ne bodo od porotniške službe odpravili in da je vsak porotnik zmožen popolnoma slovenskega jezika.

Politični ogled.

Število veleposestnikov na Kranjskem se jako krči. Leta 1895 je bilo še v veleposestvu pri volitvah 103 volilcev, leta 1897 jih je bilo še 96, leta 1900 samo 90. Veleposestniki rajši poprodajo svoja posestva ter gredo v mesta živet brezskrbnega življenja. Škoda, da še imajo veleposestniki toliko pravic v politiki. Kranjski veleposestniki posedujejo v deželnem zboru več kakor četrti del vseh glasov.

Vodja italijanašev na Primorskem.

Kar so pri nas nemškutarji, to so na Primorskem italijanaši. Kdor odpade od slovenskega naroda in podpira Italijane v njihovi politiki, imenuje se na Primorskem italijanaš. Jeden izmed italijanaških voditeljev je bil odvetnik dr. Krstić. O tem se čujejo sedaj čudne reči. Pri Krstiću je služila hči nekega bivšega mizarja na Matuljah, ki pa je pred nekaj časa umrl, zapustivši svojo omenjeno nedoletno hčer. S to devojko se je Krstić zapletel v ljubavno razmerje, kar je bilo znano vsem vaščanom matuljskim, zlasti pa vaškemu županu Franu Kancelariću. Tudi ni ostalo tajno, da je rečena služkinja v blagoslovljenem stanju, in je to dejstvo gori navedeni župan svoječasno prijavil občinskemu poglavarstvu v Kastvu. Tu treba pripomniti, da rečena devojka par mesecev pred porodom ni bila nikjer videti. Iz tega sledi, da so deklinčno stanje hoteli skrivati. Minoli teden pa se je kar zopet pokazala v javnosti in — zopet spremenjena. To je vzbudilo veliko ugibanje med vaščani in je vzbudilo še posebno pozornost vaškega župana, ki je smatral za svojo dolžnost, da opozori oblast na to. Prišel je eden orožnik z Voloskega preiskovat stvar. Poklical je babico, ki je morala preiskati deklino in je doznala, da je slednja pred par dnevi porodila. Deklina se je sicer sprvega branila povedati, kje je novorojeni otrok. Ali ko jej je orožnik zagrozil z aretiranjem, povedala je, da je otrok v stranišču. Nato je prišla sodna komisija, sestojča iz preiskovalnega sodnika dr. Lucića, okrajnega zdravnika dr. Gräffe ter dr. Fabianića, ki so najeli nekaj delavcev, da so začeli takoj razkopavati stranišče. To delo je trajalo od šeste ure zvečer do četrte ure zjutraj; a vspeh je bil ta, da so iz stranišča izvlekli 27 kosov detetovega trupla, a sedaj še ni bilo gotovo, da ni še kaj ostalo v stra-